

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

«Εφημερίδα¹ είναι η ημερήσια, έντυπη έκδοση που περιέχει σχόλια, ειδήσεις, ανταποκρίσεις, διαφημίσεις, και οτιδήποτε άλλο έχει σχέση με την επικαιρότητα:

πρωινές/απογευματινές/καθημερινές/κυριακάτικες. α) Εφημερίδα της κυβερνήσεως: η επίσημη εφημερίδα του Ελληνικού κράτους β) Ηλεκτρονική εφημερίδα: διάδοση ειδήσεων και άλλων πληροφοριών που περιέχει μια έντυπη εφημερίδα μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή.»

ΟΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΣΤΟΝ ΑΡΧΑΙΟ ΚΟΣΜΟ

Οι πρώτες εφημερίδες εντοπίστηκαν αρχικά στην εποχή του Μ. Αλεξάνδρου. Οι «Βασίλειες Εφημερίδες» όπως τις αποκαλούσαν ήταν ημερήσια φύλλα όπου περιέγραφαν ότι συνέβαινε καθημερινά στο βασίλειο της Μακεδονίας. Επίσης περιείχε λεπτομερή καταγραφή των γεγονότων του πολιτικού και στρατιωτικού κόσμου καθώς και τις προσωπικές ασχολίες του βασιλιά, σπουδαίες ακροάσεις και μερικές πληροφορίες όσον αφορά το οικονομικά του κράτους. Υπεύθυνος για τη σύνταξη των εφημερίδων ήταν ο Ευμενές ο Καρδιανός τον οποίο ο ίδιος ο Αλέξανδρος είχε διορίσει ως επικεφαλής της εταιρίας ενημέρωσης και καταγραφής. Τα αντίγραφα αυτών των εφημερίδων φυλάσσονταν και ήταν απόρρητα στο ευρύ κοινό. Πρόσβαση είχαν μόνο άτομα απολύτου εμπιστοσύνης του Αλεξάνδρου.

Παρ' όλο που οι «Βασίλειες Εφημερίδες» του Αλεξάνδρου είναι γνωστές ακόμα και σήμερα δεν είναι απόλυτα βέβαιο πως ήταν δική του εφεύρεση. «² Κάποιοι ιστορικοί ερευνητές υποστηρίζουν πως οι εφημερίδες του Αλεξάνδρου αποτελούσαν τη συνέχεια μιας παλιότερης παράδοσης των Μακεδόνων βασιλιάδων για τη δημιουργία εφημερίδων που έπαιρναν το όνομα του εκάστοτε βασιλιά που νοιάζονταν για τη σύνταξη του.»

Στην αρχαία Ρώμη το 48π.Χ. με εντολή του Ιούλιου Καίσαρα εκδίδονταν τα *actadiurna* ή *actasenatus* που περιείχαν πολιτικές ειδήσεις και διάφορες άλλες πληροφορίες. Πέρα από τη Μακεδονία επίσης, εφημερίδες είχαν βασιλιάδες της Περσίας, της Αιγύπτου και άλλων ανατολικών χωρών. Επιπρόσθετα και στην αρχαία Ελλάδα σε διάφορες πόλεις, μετά τους κήρυκες που μετέδιδαν τις ειδήσεις προφορικά εμφανίστηκαν κάποιοι δημόσιοι γραφιάδες που ετοίμαζαν τις ειδήσεις σε γραπτή μορφή. Τέλος μέσα από την αρχαία ελληνική λογοτεχνία γίνεται αναφορά σε ένα ιστορικό έργο με τίτλο «Εφημερίς του Τρωικού πολέμου»³ που αποδίδεται σε κάποιον Κρητικό και η οποία φυλασσόταν στις Αιγές την παλιά πρωτεύουσα του μακεδονικού κράτους, εκεί που παραδοσιακά θάβονταν οι βασιλείς.

---

¹ Λεξικό Μπαμπινιώτη στην λέξη «εφημερίδα»

² www.e-telescope.gr σελίδα 2

³ www.e-telescope.gr σελίδες 2-3

«Δημοκρατικός λόγος». Έως τα μέσα της δεκαετίας του 90΄ υπήρχαν στην Ελλάδα περίπου 300 εφημερίδες τοπικής και πανελλαδικής εμβέλειας.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Μετά την αναγέννηση, τις γεωγραφικές ανακαλύψεις και την διάδοση της παιδείας, μεγάλωσε η περιέργεια του ανθρώπου για όσα συνέβαιναν στον κόσμο. Τότε ήταν η εποχή των «*faglid'avisos*», χειρόγραφων φύλλων με ειδήσεις, τα οποία αναπτύχθηκαν κυρίως στη Ρώμη. Στη Βενετία, τα χειρόγραφα αυτά φύλλα πωλούνταν προς μια γκαζέττα (νομίσματα δύο σολδίων). Από κει είναι πιθανόν η εφημερίδα να ονομάστηκε *gazzetta* στην Ιταλία και η ονομασία να πέρασε και στις άλλες χώρες.⁶ Στη συνέχεια, από τη Βενετία τα χειρόγραφα φύλλα ενημέρωσης διαδόθηκαν με τους ταχυδρόμους στη Γαλλία, στη Γερμανία και στην Ολλανδία όπου και παρουσιάστηκαν νέα κέντρα χειρόγραφης δημοσιογραφίας.

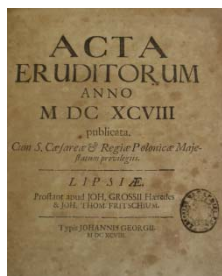

Η αποκάλυψη της τυπογραφίας δεν έφερε άμεσες αλλαγές. Μόνο μετά από αρκετές δεκαετίες, έγιναν απόπειρες τυπογραφικής αναπαραγωγής των φύλλων ειδήσεων που έως τότε είχαν χειρόγραφη μορφή. Στα τέλη του 16^{ου} αιώνα, στην Φρανκφούρτη, άρχισαν να κυκλοφορούν τα *Messrelationen*, καλοτυπωμένα φύλλα που περιείχαν ειδήσεις που μπορούσαν να ενδιαφέρουν του εμπορευόμενους. Μπορεί να ειπωθεί ότι τότε ακριβώς γεννήθηκε η εφημερίδα, ενώ η γκαζέττες του 17^{ου} αιώνα ήταν απλώς τελειοποιήσεις της. Τέτοιες εφημερίδες τυπώνονταν στη Βενετία, στη Γένοβα, στη Ρώμη, στη Φλωρεντία, στο Τορίνο στη Βασιλεία, στη Βιέννη, στο Αμβούργο, στο Βερολίνο, στην Αμβέρσα, στο Άμστερνταμ και στο Λαίπτιχ. Εκείνη την εποχή, ο Πιέτρο Σοτσίνι ίδρυσε στο Τορίνο τα «*Συμβάντα του Κόσμου*» ενώ στη Γένοβα ο Λούκα Αντόνιο Ασαρίνο εξέδωσε τον «*ειλικρινή*». Έτσι εμφανίστηκε ο διακριτικός τίτλος του εκάστοτε εντύπου, αντί των έως τότε γενικών ονομασιών, όπως εφημερίδα, γκαζέττα κλπ.

Οι γκαζέττες έγιναν εβδομαδιαίες, δεκαπενθήμερες κλπ και άλλαξε και το περιεχόμενό του. Στη θέση του εντυπωσιακού και του παράξενου μπήκε το πολιτικό και κοινωνικό ενδιαφέρον. Με την νεότερη αντίληψη η πρώτη εφημερίδα ήταν η εβδομαδιαία "*AvisoRelationoderzeitung*", την οποία ίδρυσε το 1609 στη Στρουγκάρδη ο Γιοχάνες Κάρολους. Η κοινή γνώμη άρχισε να ενδιαφέρεται όλο και περισσότερο για τις εφημερίδες και σε όλη την Ευρώπη οι κυβερνήσεις άρχισαν να ασκούν έλεγχο σε εφημερίδες και δημοσιογράφους. Όταν διαπίστωσαν ότι η λογοκρισία δεν ήταν αποτελεσματική κατέληξαν στη μέθοδο της παροχής προνομίων. Πρώτα στη Γαλλία, δόθηκε στο Ρενοντό το προνόμιο να εκδώσει την "*LaGazettadeFrance*" που εκδόθηκε πρώτη φορά το 1631. Στην Αγγλία μεταξύ 1641 και 1643 παρουσιάστηκαν οι πρώτες ελεύθερες εφημερίδες, αλλά ο Κρομγόνες και οι

⁶ Εγκυκλοπαίδεια Δομή τόμος 9

Στιούαρτ επανέφεραν το μονοπώλιο και τη λογοκρισία. Για μισό αιώνα περίπου άσυλο του ελεύθερου τύπου απέμειναν οι Ηνωμένες Επαρχίες (Ολλανδία). Οι ολλανδικές εφημερίδες δημοσιεύονταν σε Γαλλική, Ιταλική και Γερμανική γλώσσα οπότε εύκολο να φανταστεί κανείς το μέγεθος της κυκλοφορίας που είχε. Η εφημερίδα *Lagazettadeleyde* κυκλοφορούσε από το 1678 έως το 1814.

Η "Journal des Savants", που ιδρύθηκε το 1665, ήταν η πρώτη που σημείωσε τεράστια επιτυχία και βρήκε μιμητές σε διάφορες χώρες. Στην Αγγλία εμφανίστηκε η "Philosophical Transaction", η οποία εκδιδόταν στο Λονδίνο και είχε ανταποκριτές στο εξωτερικό. Στη Γερμανία, η "Acta Eruditorum" απέβλεπε στη διεθνή διάδοση της επιστήμης με τη χρήση της λατινικής γλώσσας⁷.

Το γιγάντιο αυτό δίκτυο πληροφόρησης που ανταποκρίνεται στις νέες απαιτήσεις της ζωής έχει επιτρέψει στις εφημερίδες να επεκτείνουν την ακτίνα δράσης τους σε όλο τον κόσμο και να συνεχίζουν το έργο της πληροφόρησης και της μόρφωσης το οποίο καλύπτει το πνευματικό, το κοινωνικό και το πολιτικό πεδίο.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ

Στην Αμερική η πρώτη εφημερίδα εμφανίστηκε στη Βοστώνη το 1690, με τίτλο "Public". Είχε δημοσιευτεί παράνομα, οπότε αμέσως κατεστάλη και ο εκδότης της συνελήφθη. Η πρώτη επιτυχής εφημερίδα ήταν στη Βοστώνη η "Νέα- Επιστολή", την οποία άρχισε ο John Campbell το 1704. Αν και ήταν σε μεγάλο βαθμό επιδοτούμενες από την αποικιακή κυβέρνηση είχαν πολύ μικρή κυκλοφορία. Δύο ακόμη εφημερίδες έκαναν την εμφάνισή τους το 1704 στη Φιλαδέλφεια και τη Νέα Υόρκη και η τέταρτη εξουσία σιγά-σιγά καθιερώθηκε στη νέα ήπειρο.⁸ Με τον επαναστατικό πόλεμο περίπου 2 δωδεκάδες έγγραφα εκδόθηκαν σε όλες τις αποικίες αν και η Μασαχουσέτη, η Νέα Υόρκη και η Πενσυλβανία θα παραμείνουν για πολλά χρόνια κέντρα εκτύπωσης των αμερικανών. Με το τέλος του πολέμου υπήρχαν 43 εφημερίδες σε έντυπη μορφή. Ο τύπος έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στις υποθέσεις του νέου έθνους.

Πολλές εφημερίδες είχαν ξεκινήσει να εκφράζουν διάφορες πολιτικές πεποιθήσεις. Η ανάπτυξη συνεχίστηκε, το 1814 υπήρχαν 346 εφημερίδες. Τη δεκαετία του 1830 η πρόοδος της τεχνολογίας εκτύπωσης χαρτιού οδήγησε σε κατακόρυφη ανάπτυξη της εφημερίδας. Ήταν πλέον δυνατή η παραγωγή μιας εφημερίδας που θα μπορούσε να πωληθεί για μόλις ένα Σεντ το αντίγραφο.

⁷ Εγκυκλοπαίδεια Δομή τόμος 9

⁸ www.historicpages.com

ΒΙΒΛΙΟΦΡΑΦΙΑ

- Γ. Μπαμπινιώτης «Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας» Κέντρο Λεξιλογίας, 1998.
- www.e-telescope.gr/elhistory-and-archaeology/155_2010_03-31-08-44-47
- www.users.sch.gr/kasetas/scipta1paper14
- Εγκυκλοπαίδεια δομή, τόμος 9, Εκδόσεις Δομή Α.Ε.
- www.historicpages.com/nprhist.htm&ei=IwWzTtKQFsKUOujt10EB&rensum=6&sqi=2&ved=OCFAQ7qEwBQ&prev=/search%3Fq%3Dthe%2Bhistory%2BOF%2Bnewspuper%26hl%3Del%26biw%3D1680%26bin%3D959%26prmd%3Dmvns